

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIŠ ALYTAUS PATAISOS NAMUS IR KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKSO TEISINGUMO MINISTERIJOS

2021-06-15 Nr. 4D-2021/1-68
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2021 m. sausio 14 d. gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą (toliau vadinama ir – Skundas) dėl Alytaus pataisos namų (toliau vadinama ir – Alytaus PN) ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – KD, Kalėjimų departamentas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo skundus, susijusius su nepakankamu drausmės grupei priskirtų nuteistųjų užimtumu.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „Kreipiausi su skundu į Alytaus PN direktorių dėl drausmės grupės televizijos kambario, Alytaus PN [...] 2020-11-25 Nr. 363-1381 man nurodė atsakyme, kad jokie teisės aktai nenumato drausmės grupei nuteistiesiems televizijos kambario, tai yra laisvalaikio praleidimo kambariye įrengti televizoriaus. Šį Alytaus PN atsakymą [...] apskundžiau Kalėjimų departamentui [...]. Kalėjimų departamentas 2020-12-23 Nr. 2S-4689 išnagrinėjo mano skundą, pažeidimų nenustatė“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „2020-12-08 skundu Nr. 5.12-1315, gauta 2020-12-11 Nr. 6-1839 kreipiausi į Alytaus PN direktorių dėl laikraščio. Tai yra: Kodėl [...] nuteistiesiems drausmės grupei laikraščiai nepriklauso. 2020-12-20 Nr. 363-1613 atsakymą pateikė [...]. [...]. Pateiktam [...] atsakyme Nr. 363-1613 drausmės grupei nuteistiesiems laikraščiai nepriklauso turėti kameroje, knygos nepriklauso [...]. Tai reiškia, kad drausmės grupei priskirti nuteistieji turi degraduoti, tapti atsilikusieji nuo pasaulio. [...]. Nuteistieji, tame tarpe aš, neturim galimybės gauti ir turėti laikraščių, knygų, žurnalų. Visapusiškai yra ribojamos mano teisės, skaityti, gauti žinių apie laisvės žmonių gyvenimą, COVID-19 infekcijos žinios [...].“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2021 m. sausio 21 d. raštu Nr. 4D-2021/1-68/3D-182 ir 2021 m. gegužės 13 d. raštu Nr. 4D-2021/1-68/3D-1248 kreipėsi į Alytaus PN direktorių prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. gegužės 17 d. Seimo kontrolierius gavo Alytaus PN 2021 m. vasario 11 d. raštą Nr. 8-1113.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

4.1. 2020 m. spalio 29 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Alytaus PN prašydamas „paaiškinti,

kodėl aš ne esu vedžiojamas į televizijos kambarį“;

4.2. Alytaus PN 2020 m. lapkričio 25 d. raštu Nr. 363-1381 Pareiškėjui buvo paaiškinta, kad „pataisos namuose nuteistųjų, kurie priskirti drausmės grupei, gyvenamuosiuose korpusuose patalpų įrengimo tvarką reglamentuoja Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2011 m. kovo 3 d. įsakymas Nr. V-82 „Dėl pataisos įstaigų įrengimo ir eksploatavimo taisyklių patvirtinimo“. Taisyklių 2 skyriaus 7 dalyje televizijos kambarys nėra numatytas. Išnagrinėjus visą su skundžiama aplinkybe susijusią medžiagą, manytina, kad Jūsų nusiskundimai yra nepagrįsti“;

4.3. 2020 m. gruodžio 8 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Alytaus PN prašydamas „paaiškinti man raštu, kodėl drausmės grupės nuteistiesiems priklausanti spauda laikraščiai yra duodami KPP ir Dinaminės grupės pareigūnams, o ne nuteistiesiems. Nuteistieji kalinami drausmės grupėje yra kalinami be televizoriaus, nėra žinių apie laisvės integraciją, [...], man yra užkertamas kelias į savišvietą“;

4.4. Alytaus PN 2020 m. gruodžio 20 d. raštu Nr. 363-1613 Pareiškėjui paaiškinama, kad „Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ministras 2016 m. balandžio 20 d. įsakymu Nr. 1R-132 [...] pakeitė Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymą Nr. 1R-139 „Dėl Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės atliekančių nuteistųjų, suimtųjų ir vaikų (kūdikių), esančių pataisos namų vaikų (kūdikių) namuose, materialinio buitinio aprūpinimo normų patvirtinimo“ ir jį išdėstė nauja redakcija, kurioje nebeliko pirmiau minėtu įsakymu patvirtintų Laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų laisvalaikiui ir kultūros bei sporto renginiams organizuoti skirto inventoriaus normų, kuriose buvo nustatytas nuteistųjų aprūpinimo normos laikraščiais, žurnalais bei knygomis. [...]. Vadovaujantis pirmiau išdėstytu ir galiojančiais teisės aktais įstaiga neprivalo aprūpinti drausmės grupei priskirtų nuteistųjų laikraščiais. Jūsų skundas pripažįstamas nepagrįstu. Tačiau įstaigos administracija nusprendė, kad [...] iki tada, kada nebus leidžiama iki atskiro Alytaus pataisos namų direktoriaus nurodymo, įstaigos nuteistiesiems lankyti įstaigos nuteistųjų biblioteką, nuteistiesiems socialinės reabilitacijos tikslais į būrį bus išduota po vieną laikraštį. Dėl laikraščio išdavimo būryje kreiptis į būrio specialistą. Pasibaigus karantinui bus iš naujo sprendžiamas klausimas dėl sąlygų skaityti laikraščius sudarymo drausmės grupei priskirtiems nuteistiesiems, kadangi drausmės grupei priskirti nuteistieji būryje jų turėti negali vadovaujantis teisės aktais“;

4.5. „Drausmės grupės nuteistieji, įskaitant ir Pareiškėją, iki karantino paskelbimo laikraštį „Vakaro žinios“ galėjo skaityti nuteistųjų bibliotekoje pagal nustatytą Nuteistųjų bibliotekos lankymo grafiką. Įprastai, ne karantino metu, į nuteistųjų būrius, nesvarbu kokiai grupei nuteistieji priskirti, laikraščiai nedalinami (jie laikomi nuteistųjų bibliotekoje). Juos skaityti, kaip minėjome, nuteistieji gali nuteistųjų bibliotekoje. Karantino metu administracijos žodiniu sprendimu laikraščius nuspręsta išduoti į visus būrius ir išduodama po vieną laikraštį. Įstaigos administracija užsako nuteistiesiems laikraščius socialinės reabilitacijos tikslais, nors jų užsakyti ir aprūpinti nuteistuosius dabartiniai teisės aktai nenumato. Juos įstaiga užsako geranoriškumo principu socialinės reabilitacijos tikslais pagal turimus finansinius resursus.“

5. Seimo kontrolierius 2021 m. sausio 21 d. raštu Nr. 4D-2021/1-68/3D-181 kreipėsi į KD direktorių prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. vasario 2 d. Seimo kontrolierius gavo KD 2021 m. vasario 2 d. raštą Nr. 1S-290.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

5.1. „Kalėjimų departamente buvo gautas X [...] 2020-12-04 skundas [...] dėl Alytaus pataisos namų [...] administracijos pateikto galimai netinkamo atsakymo į Pareiškėjo skundą dėl televizijos kambario įrengimo drausmės grupėje“;

5.2. KD į Pareiškėjo 2020 m. gruodžio 4 d. skundą atsakė 2020 m. gruodžio 23 d. raštu Nr. 2S-4689, kuriame paaiškinama, kad „Jums pateiktas atsakymas parengtas atsižvelgiant į Laisvės atėmimo vietų patalpų aprūpinimo baldais ir kitu inventoriumi normas, patvirtintas Kalėjimų

departamento 2017 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. V-245, drausmės grupei televizorius nenumatytas [...]. [...] Bausmių vykdymo kodeksas nenumato galimybės įrengti televizoriaus kambarį drausmės grupei priskirtiems nuteistiesiems ir joks kitas teisės aktas nenumato prievolės įrengti televizijos kambario drausmės grupėje. [...]. Kalėjimų departamentas nenustatė pagrindo pripažinti Alytaus PN atsakymo nepagrįstu.“

Tyrimui reikšmingi Lietuvos Respublikos teisės aktai

6. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2006 m. sausio 11 d. priimtų rekomendacijų šalims narėms Nr. (2006)2 „Dėl Europos kalinimo taisyklių“ (toliau vadinama – Europos kalinimo taisyklės):

24.10 punktas – „Kaliniai turi turėti galimybę reguliariai gauti informaciją apie visuomeninius reikalus, prenumeruodami ir skaitydami laikraščius, periodinius ir kitus leidinius, taip pat klausydami radiją, žiūrėdami televiziją, išskyrus atskirus atvejus, kai teismo priimtu sprendimu tam tikram terminui numatytas konkretus draudimas.“

7. Viešojo administravimo įstatymo:

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...]; 4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...]; 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...].“

8. Bausmių vykdymo kodekso:

183 straipsnis „Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas“ – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. 3. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui. [...].“

9. Pataisos įstaigų įrengimo ir eksploatavimo taisyklių, patvirtintų 2011 m. kovo 3 d. KD direktoriaus įsakymu Nr. V-82 (Taisyklės; teisės aktas neteko galios 2020 m. gruodžio 22 d.):

7 punktas – „Pataisos namuose nuteistųjų, kurie priskirti drausmės grupei, gyvenamuosiuose korpusuose įrengiamos šios patalpos: [...]; 7.8. laisvalaikio kambarys; [...].“

10. Pataisos įstaigų (tardymo izoliatorių) įrengimo ir eksploatavimo taisyklių, patvirtintų 2020 m. gruodžio 21 d. KD direktoriaus įsakymu Nr. V-389 (Įrengimo taisyklės; teisės aktas įsigaliojo 2020 m. gruodžio 22 d.):

8 *punktas* – „Įkalinimo įstaigoje nuteistųjų, kurie priskirti drausmės grupei, gyvenamuosiuose korpusuose įrengiamos šios patalpos: [...]; 8.9. laisvalaikio (užsiėmimų) kambarys (kiekvienam būriui); [...].“

11. Laisvės atėmimo vietų patalpų aprūpinimo baldais ir kitu inventoriumi normų, patvirtintų 2017 m. birželio 7 d. KD direktoriaus įsakymu Nr. V-245 (Aprūpinimo inventoriumi normos):

3 *punktas* „Užimtumo kambarys“ – „3.6. televizorius 1 vnt.“

Tyrimui reikšminga Lietuvos Respublikos teismų praktika

12. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama – LVAT) 2011 m. balandžio 19 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A-143-2876/2011, nurodė:

„Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti *objektyviais* duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai [...].“

13. LVAT 2012 m. gruodžio 20 d. sprendime, priimtame administracinėje byloje Nr. A-822-3206-12, konstatavo:

„Pagal Tarybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto (2008 m. lapkričio 6 d. įstatymo Nr. X-1791 redakcijos) 5 straipsnį, Kalėjimų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos (pagal Statuto 2 straipsnio 1 dalį, pataisos namai yra Kalėjimų departamentui pavaldi įstaiga) savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Bausmių vykdymo kodeksu, Baudžiamuoju kodeksu, Baudžiamojo proceso kodeksu, Suėmimo vykdymo įstatymu, kitais įstatymais, šiuo statutu, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ir kitais teisės aktais. Pagal Statuto 4 straipsnį, Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų veikla grindžiama teisingumo, teisėtumo, žmogaus teisių ir laisvių gerbimo, suimtųjų ir nuteistųjų lygybės prieš suėmimo ir bausmių vykdymo įstatymus, humanizmo, bausmių vykdymo individualizavimo, progresyvaus bausmių atlikimo ir viešumo principais. Panevėžio pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, *objektyvumo*, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punktą).“

Tyrimo išvados

14. Atsižvelgiant į Skunde aprašytas aplinkybes, išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

14.1. dėl Alytaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai nesudarant galimybių Pareiškėjui susipažinti su pasaulio ir Lietuvos Respublikos naujienomis;

14.2. dėl Alytaus PN ir KD pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo skundus.

**Dėl Alytaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo)
galimai nesudarant galimybių Pareiškėjui susipažinti su pasaulio ir Lietuvos
Respublikos naujienomis**

15. Skunde nurodoma, kad Alytaus PN drausmės grupei priskirtiems nuteistiesiems, įskaitant ir Pareiškėją, nėra sudaromos galimybės susipažinti su Lietuvos Respublikos ir pasaulio naujienomis (t. y., skaityti laikraštį ir žiūrėti televizorių tam skirtame kambaryje), taip skatinant pirmiau nurodytų nuteistųjų socialinę atskirtį.

16. Įkalinimas visada susijęs su tam tikrais praradimais, kurie yra laisvės atėmimo rezultatas. Patekę į įkalinimo įstaigą nuteistieji dažniausiai praranda darbą, gyvenamąją vietą ir dažnai nutraukia šeimyninius ryšius. Dėl šių praradimų laisvės atėmimo metu asmeniui, išėjusiam į laisvę, yra sudėtinga prisitaikyti visuomenėje. Siekiant sušvelninti neigiamą įkalinimo poveikį, bausmių vykdymas yra nukreiptas į jo resocializaciją, t. y., į tai, kad atlikęs bausmę nuteistasis savo gyvenimo tikslų siektų teisėtais būdais ir priemonėmis.

Seimo kontrolierius, atkreipdamas pareigūnų dėmesį į tarptautinius žmogaus teisių apsaugos standartus (šios pažymos 6 punktą), nuosekliai laikosi nuomonės, kad galimybių prasmingai leisti laisvalaikį sudarymas yra itin svarbus įkalintų asmenų socialinei reabilitacijai ir žalingam įkalinimo poveikiui sumažinti. Dėl šios priežasties pataisos įstaigos, įskaitant Alytaus PN, turi sudaryti sąlygas įkalintiems asmenims gauti informaciją apie pasaulio ir Lietuvos Respublikos svarbiausius įvykius. Įstaigos tam gali pasitelkti įvairias priemones, t. y., leidžiant klausytis radijo, tiekiant periodinius ir kitus leidinius, žiūrėti televiziją ir pan.

17. Seimo kontrolierius konstatuoja, kad Alytaus PN drausmės grupei priskirtų nuteistųjų galimybės susipažinti su pasaulio ir Lietuvos Respublikos naujienomis yra nepagrįstai ribojamos. Tai patvirtina toliau nurodomos Skundo tyrimo metu nustatytos aplinkybės:

17.1. Pagal įtvirtintą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 9-11 punktai) įkalinimo įstaigose *visų grupių* nuteistųjų gyvenamuosiuose korpusuose turi būti įrengtas laisvalaikio kambarys su televizoriumi; pareigūnai pripažino, kad tokio kambario (t. y., su televizoriumi) Alytaus PN drausmės grupei priskirtų nuteistųjų (tarp jų ir Pareiškėjo) gyvenamajame korpuse nėra (šios pažymos 4.2 punktą); tai leidžia teigti, kad neįrengdami pirmiau nurodytų nuteistųjų gyvenamajame korpuse laisvalaikio kambario su televizoriumi Alytaus PN pareigūnai pažeidė teisės aktų reikalavimus ir nepagrįstai atėmė drausmės grupei priskirtiems nuteistiesiems galimybę žiūrėti televizorių bei tokiu būdu gauti jiems reikšmingą informaciją;

17.2. iki karantino paskelbimo Alytaus PN drausmės grupei priskirti nuteistieji (tarp jų ir Pareiškėjas) laikraštį „Vakaro žinios“ galėjo skaityti nuteistųjų bibliotekoje pagal nustatytą grafiką, o karantino metu administracijos žodiniu sprendimu nuspręsta *kiekvienam būriui nuteistųjų išduoti po vieną laikraščio egzempliorių* (šios pažymos 4.5 punktą); dėl tokio nedidelio gaunamų laikraščių kiekio ne visi būrio nuteistieji turi galimybę juos perskaityti ir gauti informaciją apie aktualius tarptautinius bei nacionalinius įvykius; tai reiškia, kad Alytaus PN yra sudaromos sąlygos pažeisti tarptautinius žmogaus teisių apsaugos standartus, kurie įpareigoja pataisos namus sudaryti nuteistiesiems galimybę reguliariai gauti informaciją apie visuomeninius reikalus;

17.3. Alytaus PN pareigūnai nepateikė duomenų, kad drausmės grupei priskirti nuteistieji, įskaitant ir Pareiškėją, pirmiau nurodytą informaciją gautų kitais būdais; tai leidžia teigti, kad Alytaus PN pareigūnų veiksmai (neveikimas), nesudarant sąlygų žiūrėti televizorių ir skaityti laikraščius, nėra kompensuojami kitomis priemonėmis, o tai galėtų būti laikoma tarptautinių žmogaus teisių apsaugos standartų pažeidimu.

18. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Alytaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo) nesudarant galimybių Pareiškėjui susipažinti su pasaulio ir Lietuvos Respublikos naujienomis yra pagrįsta.

Seimo kontrolierius pastebi, kad drausmės grupei priskirtiems nuteistiesiems yra gana sudėtinga prasmingai leisti laisvalaikį dėl teisės aktuose įtvirtintų ribojimų, todėl turėtų būti ypatingai stengiamasi mažinti šių asmenų socialinę atskirtį, sudarant sąlygas gauti informaciją apie pasaulio ir

Lietuvos Respublikos svarbiausius įvykius. Neretai pataisos įstaigos nurodo, kad neketina imtis veiksmų gerinti drausmės grupei priskirtų nuteistųjų socialinės rehabilitacijos, nes tokia pareiga nėra įtvirtinta teisės aktuose. Pavyzdžiu galėtų būti nagrinėjamas atvejis, t. y., Alytaus PN pareigūnai atsisakė spręsti Pareiškėjo keltą klausimą dėl laikraščių trūkumo, nes galiojantys teisės aktai neįtvirtina pataisos namų pareigos jais aprūpinti drausmės grupei priskirtus nuteistuosius (šios pažymos 4.4 punktas).

Dėl šios priežasties KD direktoriui rekomenduotina įvertinti drausmės grupei priskirtų nuteistųjų socialinę rehabilitaciją reglamentuojančius teisės aktus ir, esant poreikiui, papildyti nustatytą teisinį reglamentavimą taip, kad pirmiau nurodyti nuteistieji gautų informaciją apie aktuales tarptautinius ir nacionalinius įvykius (nustatant tvarką, pagal kurią jie būtų aprūpinami pakankamu kiekiu laikraščių, jiems būtų sudaromos realios galimybės laisvalaikio kambaryje žiūrėti televizorių ar teisės aktuose įtvirtinant kitas priemones, kurios padėtų išspręsti drausmės grupei priskirtų nuteistųjų socialinės atskirties klausimą).

Kartu Alytaus PN direktoriui rekomenduotina imtis priemonių, kad ateityje drausmės grupei priskirtiems nuteistiesiems būtų sudarytos realios sąlygos susipažinti su pasaulio ir Lietuvos naujienomis (nepaisant fakto, ar Lietuvos Respublikoje yra paskelbtas karantinas, ar ne), įskaitant ir galimybę laisvalaikio kambaryje žiūrėti televizorių.

Dėl Alytaus PN ir KD pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo skundus

19. Pareiškėjas teigia, kad Alytaus PN ir KD pareigūnai netinkamai išnagrinėjo jo skundus, susijusius su drausmės grupei priskirtų nuteistųjų galimybėmis skaityti laikraščius ir žiūrėti televizorių.

20. Nagrinėdami pareiškėjų skundus Alytaus PN ir KD, kaip viešojo administravimo subjektai, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų, išsamumo ir objektyvumo principų, kurie reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį (šios pažymos 7, 8, 12, 13 punktai).

21. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2020 m. spalio 29 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Alytaus PN administraciją prašydamas ištirti, ar Alytaus PN pareigūnai nepažeidžia jo teisių drausdami lankytis televizijos kambaryje. Alytaus PN 2020 m. lapkričio 25 d. raštu Pareiškėjui buvo paaiškinta, kad teisės aktuose nėra įtvirtinta pareiga nuteistųjų, priskirtų drausmės grupei, gyvenamuosiuose korpusuose įrengti patalpas, skirtas žiūrėti televizorių, todėl tokios patalpos Alytaus PN nėra įrengtos ir pareigūnai neprivalėjo Pareiškėjui sudaryti galimybių jose lankytis. Seimo kontrolierius šioje pažymoje (šios pažymos 17 punktas) konstatavo, kad tokia Alytaus PN pareigūnų pozicija negali būti laikoma teisinga, nes neatitinka Taisyklėse, Įrengimo taisyklėse ir Aprūpinimo inventoriu normose įtvirtinto teisinio reglamentavimo. Tai reiškia, kad Alytaus PN pareigūnai netinkamai išnagrinėjo Pareiškėjo 2020 m. spalio 29 d. skundą ir pateikė teisės aktų reikalavimų neatitinkantį atsakymą.

Pažymėtina, kad 2020 m. gruodžio 4 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į KD skųsdamas Alytaus PN jam adresuotą 2020 m. lapkričio 25 d. raštą. KD į Pareiškėjo 2020 m. gruodžio 4 d. skundą atsakė 2020 m. gruodžio 23 d. raštu Nr. 2S-4689, kuriame paaiškinama, kad nėra teisinio pagrindo skundžiamą raštą pripažinti nepagrįstu, nes Alytaus PN pareigūnai teisingai Pareiškėjui nurodė, jog teisės aktuose nėra įtvirtinta prievolė pataisos namuose nuteistųjų, kurie priskirti drausmės grupei, gyvenamuosiuose korpusuose įrengti patalpas, skirtas žiūrėti televizorių, todėl objektyviai nėra

galimybių Pareiškėjui sudaryti sąlygas tokiose patalpose lankytis. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad KD pareigūnai neištaisė Alytaus PN 2020 m. lapkričio 25 d. rašte padarytų klaidų, todėl formaliai bei netinkamai išnagrinėjo Pareiškėjo 2020 m. gruodžio 4 d. skundą ir pateikė teisės aktų reikalavimų neatitinkantį 2020 m. gruodžio 23 d. atsakymą.

22. Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad 2020 m. gruodžio 8 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Alytaus PN skųsdamasis ribotomis galimybėmis skaityti laikraščius. Alytaus PN 2020 m. gruodžio 20 d. raštu Pareiškėjui atsakė, kad pataisos įstaiga neprivalo drausmės grupei priskirtų nuteistųjų (tarp jų ir Pareiškėjo) aprūpinti laikraščiais. Atkreiptinas dėmesys, kad ir šią Alytaus PN pareigūnų poziciją Seimo kontrolierius neigiamai vertino šioje pažymoje (šios pažymos 17 punktas). Dėl šios priežasties Alytaus PN 2020 m. gruodžio 20 d. atsakymas Pareiškėjui į jo 2020 m. gruodžio 8 d. skundą pripažintinas prieštaraujantiu tarptautiniams žmogaus teisių apsaugos standartams.

23. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Alytaus PN ir KD pareigūnų veiksmų (neveikimo) netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo skundus yra pagrįsta.

KD ir Alytaus PN direktoriams rekomenduotina imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjų skundai būtų nagrinėjami išsamiai ir atidžiai, o pateikiami atsakymai būtų pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis bei neprieštarautų tarptautiniams žmogaus teisių apsaugos standartams.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

24. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundo dalį dėl Alytaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo) nesudarant galimybių Pareiškėjui susipažinti su pasaulio ir Lietuvos Respublikos naujienomis pripažinti pagrįsta.

25. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundo dalį dėl Alytaus PN ir KD pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo skundus pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

26. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8, 17 punktais, KD direktoriui Virginiui Kulikauskui rekomenduotina:

26.1. įvertinti drausmės grupei priskirtų nuteistųjų socialinę reabilitaciją reglamentuojančius teisės aktus ir, esant poreikiui, papildyti nustatytą teisinį reglamentavimą taip, kad pirmiau nurodyti nuteistieji gautų informaciją apie aktualius tarptautinius ir nacionalinius įvykius (nustatant tvarką, pagal kurią jie būtų aprūpinami pakankamu kiekiu laikraščių, jiems būtų sudaromos realios galimybės laisvalaikio kambaryje žiūrėti televizorių ar teisės aktuose įtvirtinant kitas priemones, kurios padėtų išspręsti drausmės grupei priskirtų nuteistųjų socialinės atskirties klausimą);

26.2. imtis priemonių, kad ateityje KD pareiškėjų skundai būtų nagrinėjami išsamiai ir atidžiai, o pateikiami atsakymai būtų pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis bei neprieštarautų tarptautiniams žmogaus teisių apsaugos standartams.

27. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktais, Alytaus PN direktoriui Genadijui Lepiochinui rekomenduotina imtis priemonių, kad ateityje:

27.1. drausmės grupei priskirtiems nuteistiesiems būtų sudarytos realios sąlygos susipažinti su pasaulio bei Lietuvos naujienomis (nepaisant fakto, ar Lietuvos Respublikoje yra paskelbtas karantinas, ar ne), įskaitant ir galimybę laisvalaikio kambaryje žiūrėti televizorių;

27.2. Alytaus PN pareiškėjų skundai būtų nagrinėjami išsamiai ir atidžiai, o pateikiami atsakymai būtų pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis bei neprieštarautų tarptautiniams žmogaus teisių apsaugos standartams.

28. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas